

Գերա երթալիք լրաշիրնեբուն նամբուն
ծախք առնուին վրայ ե:
Լրացոյալ վերաբերեալ նամակ կամ որ
եւ իցէ գրաւքին Խճագրին պիտի
նղուղի. եւ սասնց նամբուն ծախ
քը խրկողին վրայ ե:

« Ելլամայի բարեկարգութիւնը ու
ընշամեն ձեռնարկեալ բարեկարգութեանց

վերջին տարի՝ 1994 թ. հանուն ար

դաւ • Գաղար լեւան ըստած հրապարակ
կը հասած աստիւ, մայրաքաղաքիս քոյր եւ
կեղեցեայ քարոզիչ վարդապետներն ու աւ
ազեկիւնները գլխաւորապէս, Արծնական
և Քաղաքական ժողովոյ անդամները, մայ
րաքաղաքիս թաղական խորհրդոյ ատենա
պետները • Սայր եկեղեցւոյ և Աւետիկ
փաշայի և Գաւազարուի եկեղեցւոյ գլխաւոր
մանկունք շաղկիւններով և ծաղիկ փուն
ջերով, նոյնպէս տպարատէրի գունէն զըր
կուած խումբ մը հրացանակիր զօրք • Եւ
րին սրահնութիւնը դիմաւորելով, փողոյ
ներսններուն երկու կողմէ դիպուած ան
համար հայ ժողովուրդոյ մէջէն քաղց
րանուաղ երգերով Սայր եկեղեցին տա
լին, ուր Կորին սրբապետութիւնը հա
մառօտ ատենադատութիւն մը ընելով
սրտապէս բարեմաղթօթի թիւները ըրաւ օ
գոստախառ • Խնքնակալին անգին կենացն
ու բարօրութեանը համար, սէր, միաբա
նութիւն, անդորրութիւն, բարօրութիւն
և յառաջդիմութիւն մաղթեց ազգիս •
օրհնեց ազգը, վարչութիւնը, երեսփոխ
նութիւնը և ազգային Սահմանադրու
թիւնը • և խաղաղութեան օղջոյնը տա
լով արձակեց ժողովուրդը •

Երայէն վերջացաւ սրբազան Պատ
րիարքին պաշտօնական հաստատութեան
հանգիստը, որուն նմանը ատենուած չէր
թէ փառաւորութեան և թէ՛ կանոնա
ւորութեան մասին •

Եհաւտիկ ազգային տեսուչ խորհր
դոց և հոգաբարձութեանց կազմութեան
ցուցակը •

Ուսումնական խորհրդոյ անդամք •
Էդաթօնեան Մկրտիչ աղա
Մանուէրեան Յակոբիկ աղա
Օտեան Գրիգոր Էֆէնտի
Խորասանձեան Յօհաննէս աղա
Եւսուֆեան Տիգրան աղա
Միքայէլեան Սիմոն աղա
Փոփազեան Ստեփան աղա •

Տնտեսական խորհրդոյ անդամք •
Երայեան Մանուէլ աղա
Սիւմուշի Գաղար աղա
Չարազեան Յակոբ աղա
Մանուկեան Մ • Մանուէլ աղա
Եօրապեան Կարապետ աղա
Թորոսեան Գրիգոր աղա
Յովակիմեան Յօհաննէս աղա •

Դատաստանական խորհրդոյ անդամք •
Տ • Մարտիրոս քահանայ Իւսկիւտար
Ս • Խաչ
Տ • Գրիգոր քահանայ Սամաթիոյ
Տ • Մկրտիչ քահանայ Սապիւղի
Տ • Գրիգոր քահանայ Եճեմեան Բերայի
Թիւրքիւլեան Գրիգոր աղա
Տիւրքեան Գեորգ աղա
Երայեան Սարգիս աղա
Մըմըմեան Գեորգ աղա •

Սանդիկի խորհրդոյ անդամք •
Եաղուպեան Եաղուպ Էֆէնտի
Փէշոքմաճեան Սահակ աղա
Գափամաճեան Յարութիւն աղա
Տէմիրճի պաշեան Եմովը աղա
Քրթիկեան Բարսեղակ պէյ
Օտեան Կանա աղա
Խամբեան Մարտիրոս աղա •
Ելեւմտից հոգաբարձութեան անդամք •

Պրէնկեան Մկրտիչ աղա
Եաղմաճեան Եւեթիս աղա
Սէմեմեան Գրիգոր աղա
Նեփուպեան Երեմիկ աղա
Պօշաքեան Սարգիս աղա
Թաղաւորեան Յարութիւն աղա
Հարենց Երրահամ աղա
Կոտիկայ հոգաբարձութեան անդամք •

Սինանեան Գրիգոր աղա
Նորաստեղծեան Սիմոն աղա
Տէրոյենց Յօհաննէս պատուելի
Մոսիկեան Յակոբ աղա
Հիւանդանոցի հոգաբարձութեան
անդամք •

Քեմալիկեան Յ • Տօթթոր
Ջուղեան Եստուածատուր աղա
Գեորգեան Երիկ աղա
Մոզեան Գ • Տօթթոր

Փանոսեան Գեորգ աղա
Լաթիֆեան Գաղար աղա
Երշակ Յակոբոս աղա
Օարդհանէրեան Մ • Միհրան աղա
Տէմիրճի Եստուածատուր աղա •

Եղգային Քաղաքական ժողովն իր
հոկտեմբեր 25 նստին մէջ մայրաքաղաքիս
հայ խմբագիրներն հրաւիրելով բանակ
ցութիւն մը ըրաւ անոնց հետ •

Յիշեալ բանակցութեան վրայ հաստ
րակութեան մէջ այլ ընդ այլ խօսքեր
պարտելով Քաղաքական ժողովը պատաճ
դատեց նոյն բանակցութեան ատենադ
րութիւնը հրատարակել որ հետեւեալն է •

Քաղաքական ժողովոյ Գր • Նորին • Երայեան խորհրդին
հաստատութիւնը 23 հոկտեմբեր 1865 •

Ատենապետը ըսաւ •

Մինչեւ ապագրական օրինաց հաստա
տութիւնը, լրագրապետաց քանի մը հրահանգ
ներ տալ հարկ է • որդէս զի ըստ այնմ գրեւե
ր Ազգին նորահաստատ անդորրութիւնը չլըր
գովին գրգռիչ եւ զրոյարարիչ յօդուածներ հը
րատարակելով, Տրուելիք հրահանգը պիտի
ըլլայ պատուիրել անոնց յարգել կրօնքը որ
մարդուս նուիրական եւ անորոշարարելի զդա
ցումներէն մէկն է, պաշտպանել սահմանադ
րութիւնը որ ամեն հայ անհատի յարգանաց
արժանի է, եւ չնչաւակել վարչութիւնը որ իւր
ներքոյդուցութիւնը ըստ օրինի արժանապէս բա
նեցունէ, Նոյնպէս պատուել պիտի տրուի ա
նոնց որ այս եւ այն անձը չարարաւեն եւ չի
թ չհամանեն անոնց դատաստանի իմէ իրենց
թ չհամանք ճշմարիտ իրողութեանց վրայ ան
գամ հիմնուած ըլլայ • վասն զի լրագիր մը ի
րաւունքը չունի որ եւ է մէկուն անունը աղար
տել, պատիւը ոտնհար ընել, քանի որ նոյն
անձը դատաստանական ատենի մէջ պատժա
պարհեւ անուանալով ճանչցուած եւ վճռուած
չէ • Պատրիարքարանը կը բանայ իւր ատե
նապետութիւնը այն ամեն լրագրապետաց որք
կը փախաբէն ազգային անոյց լուրեր հաղոր
դել • Ժողովն այս աստջարկութիւնը կընէ լը
րագրապետաց, եւ իմէ հաճին զիջանիլ եւ զը
րաւոր կերպով խոստանալ այս սկզբանց հա
մեմատ շարժիլ, այն ժամանակ մասնաժողովի
մը միջոցաւ բարձրագոյն լրագրապետութիւն
կը քննուին, եւ իմէ այս հրահանգը հակա
ռակ չարժին, քանի մը ազգարարութիւնէ ետե
ւ • Դրան հրամանագրով կը զադարկն • Բոլոր
ժողովականք այս գրութեան հաւանութիւն
տալով (անոնցմէ երկու հոգի) յատկապէս պըն
դեցին որ սատակ ազգային լրագրապետը
անձնական զէմ բան գրելէն, եւ մասնաւոր
եկեղեցականաց դատը պարտաւէն • Վասն զի
ըսին, անպիտէ մինչեւ անգամ դատաստա
նաւ դատապարտեալ կրօնական մը հրապա
րակաւ բարբառել, իմէ եւ բարբառանաց ար
ժանի ըլլայ • Մենք մեր ազգին անկարգու
թիւնները պէտք է որ մեր մէջ պարտրկենք, ք
եւ անոնց ուղղութիւնը փնտրենք • փոխանակ ու
րիշներուն նշաւակ ըլլալու •

Ատենապետ պէյը այս վերջին խնդրոյն
կարեւորութիւնը ճանչնալով հրաւիրեց ժո
ղովը որ անոր լուծումը օրինաց ձգուի եւ առ
այժմ լրագրապետաց արուելիք զլուար հը
րահանգները գործադրել տալու աշխատուի •
Հետեւեալէս Սրբապետին հրաւերին վրայ
լրագրապետներն Մեղու, Վիլիկա, Զեփիւ
եւ Վարազայի հալատիս հրատարակութեանց
խմբագիրները եկած ըլլալով ներկայացան, եւ
Ատենապետ պէյը քանի մը խօսքով բացատ
րեց անոնց պաշտօնին ուսմանը եւ ունեցած
բարոյական ազդեցութիւնին իմէ կարծեաց
եւ իմէ սովորութեանց վրայ, եւ իմէ որչափ զգ
ույշ պէտք է ըլլան այս ազդեցութիւնը հա
րաչար չգործածելու • Յետոյ յայտնեց իմէ ո
րովեանեւ Լուսաւորչական են եւ ազգային
Վարչութեան իրաւասութեան տակ կը գըր
նուին, պարտաւոր են մինչեւ որ տարազական
կանոնները հաստատուին • չգրել քան մը որ
ուղղակի կամ անուղղակի կրօնքի, Սահմանադ
րութեան եւ Վարչութեան նշաւակելու տե
ղի տայ • նոյնպէս անձնականի նկատմամբ հիմ
նաւոր կամ անհիմն ամբաստանութիւն կամ
պարտաւական խորհրդածութիւն չընել, այլ
միայն օրինօք դատապարտուած անձի մը գէմ
արձակուած վճիւր հրատարակել • իմէ լը
րագրապետը բոլորք մը ունին, գործակցան
գատ մը կամ անիրաւութիւն մը լսեն, իրեն
ազգային անհատ պէտք է որ ձեռնհաս առ
եանին զինն եւ փոստ ըլլան որ իրենց ձայ
նը այս կերպով լսելի կըլլայ եւ գարման մը
կը դնեն, քան իմէ լրագրաց մէջ իրենց ա
նադրիւն աղագալը • Իսկ իմէ ձեռնհաս ժո

ղովը իրենց արդար պահանջմանց իրաւունք
չտայ, այն ժամանակ իրան հրատարակել եւ
յայտնել նոյն ժողովին անիրաւութիւնը •

Լրագրապետք ժողովին այս գիտողու
թեանց վրայ առանձին խորհրդակցելու փաք
միջոյ մը խնդրելէն ետեւ նորէն ներկայացան
եւ Մեղու եւ Զեփիւ հանդիսից խմբագիրնե
րը ապահովագիր տալու համար շարաթ մը
պայմանաւած խնդրեցին, որ չնորհուցաւ ու
խնդրուցաւ որ այս առաջարկութիւնը ա
ռիթմ բանելով ատենութիւն չընեն ապագրա
կան ազատութեան վրայ • Իսկ Մասիսի օգնա
կան խմբագիրը, ժամանակի, Վիլիկոյ եւ
Վարազայի հալատիս թերթերուն խմբագիր
ները միտքան ստորագրեալ խոստումագիր մը
ներկայացուցին ժողովին, որով կը խոստանան
կրօնքը, Սահմանադրութիւնը եւ Վարչու
նը ինչպէս որ ամեն անհատի պարտքն է յար
գել ու պատուել •

Բայց որովհետեւ անձնական կէտը նշա
նակելու զանց ըրելէն, Ատենապետ պէյին
զխոտութիւնէն ժամանակի խմբագիրը ամե
նուն կողմէն պատասխանեց, որ Վարչու
թեան պատուել յարգելու արամարդութիւնը
անձնական պատիւներն ալ յարգել կենթադ
րէ, ինչպէս որ բերնուց ալ կը խոստանան
որոշուած սահմանէն չչեղել, եւ իմէ աւելորդ
է այս մասին յատուկ յօդուած մ'ալ գրել •

Ժողովը այս լրագրապետութիւնը դահստ
ղիչ համարելով որոշեց որ արձանագրուի, և
ժողովականներէն մէկը (Սարուխանեան
Յարութիւն աղան) սա զխոտութիւնը ըրաւ,
թէ արդեօք լրագիր մը իրաւունք չպիտի ու
նենայ ծածուկ անիրաւութիւն մը եւ անիրա
ւութեան հեղինակը երեւան հանել եւ հրա
պարակաւ բարբառել, իմէ ըսածը ստույգ եւ
անժխտելի փորձով հաստատ • Եւ միմէ ասով
աւելի օգուտ չծագի • Վզգին, քան իմէ վնաս
Պատասխան արուեցաւ Ատենապետին իմէ այս
զխոտութիւնը իմէ եւ իրաւացի, Վզգին ներ
կայ վիճակը չնկեր որ անոր հետեւինք, եւ իմէ
լրագրապետութեան պաշտօնէն վեր պար
տակաւ անութիւն մը ունի հայ մը, որ է Վզգին
ցաւը դարմանելու համար պարտաւոր եղո
ղին գիմել, փոխանակ տարաձայնութեանց
տեղի տալու •

Յնդեմբ • 1865 •

Ի Պատրիարքարանի Հայոց •

Եղգային Պատրիարքարանը երած հե
ռադրական լուր մը տուաւ տեղեկութիւն
ներ կուտայ Սուլաւա քաղաքի մէջ գըր
նուած մեր համադրեայ վիճակին վրայ •
Իրիւն թէ նոյն քաղաքին մէջ բնակեալ
մեր համադրիները երկու քահանայի պատ
ճառաւ երկու կողմ բաժնուած ցաւալի
խռովութեան մը մէջ կը յուլան •

Եյս տօրաւորութիւնը լուր մայրաքաղաքս
դանուաղ Սուլաւայի պատուաւոր հայ
փաճառական մ'ալ կը հաւաստէ, և սա
զխոտութիւններն ընելու առիթ կուտայ
մեզ •
Խռովութիւնը կամ երկպառակու
թիւնը ուր որ ըլլայ միշտ ֆէտախար սը
ղիւնքներ ունի ազգաց համար • մասն
աւոր մեր ազգին որուն յենարանը ամեն
ուրեք սէրն ու միարանութիւնը պէտք է
ըլլայ • Որչափ որ ստույգ եւ աներկուանա
լի ճշմարտութիւն մ'է այս, նոյնչափ ըս
տուց է որ խռովութիւն մը առաւել
լազոյն կերպով ծանր և ամօթալի կըլլայ
երբ քաղաքակրթեալ տեղութեան մը և
օտար ազգաց մէջ գաղթեալ ազգի մը մէջ
տեսնուի • որով նախատինք ընդհանուր
ազգին կը վերածի •

Աւստի կը փափաքենք յամենայն սըր
տէ, որ Սուլաւայի մեր սիրելի ազգայինք
մանաւանդ խաղաղութեան և սիրոյ պաշ
տօնեայք ճանչուած արժանապատիւ քա
հանայք ի սեր ընդհանուր ազգին և ի
սէր քրիստոնէական կրօնի եղբայրաբարի
բաւախս ըլլան իրարու հետ • և դիմա
լով թէ որ և իյէ ազգի մը և ընկերու
թեան առաջին բարիքը իր բարեկարգու
թիւնն ու խաղաղութիւնն է, ժամ յա
ռաջ ծագած խռովութեան վերջ տանի
րենք իրենց մէջ, առանց օտարի միջամը
տութեան, որ ընդհանրապէս փորձով յոյց
տուած է միշտ թէ այսպիսի առիթնե
րու կ'ապառնէ պղտոր ջրի մէջ իրեն որս
հայթայթելու համար •

Բարեբաղդ արիտի սեպիւնը դնել ե
թէ ինչպէս որ այս ցաւալի երկպառա
կութեան լուրն անամայ հրատարակեցինք,

նոյնպէս յիշեալ երկրի մեր համադրեայ
մէջ սիրոյ և խաղաղութեան վերադարձն
ալ ընդհանուր ազգին աւետելու բերի
րութիւնն ունենանք •

ԻԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Եղեքանդրիայէն նոյեմբեր 8 թուով
լուր կուտան թէ Եղիպտոսի փոխարքայ
բարձրապատիւ Խամայիլ փաշային կողմէն
արտաքոյ կարգի պաշտօնով Պարիզ գըր
նուող հայադղի Ս • Սեմ • Կուսար փա
շան առանց յատուկ նշանոցի պաշտօնեայ
անուանելու է • Եւսմեան Ս • սեմաւոր Ե
րամ • պէյն ալ իւր քեռայրին տեղ բարձր
փոխարքային առաջին խորհրդական քար
տուղար անուանել է •

— Բակուղայէն նոյեմբեր 8 թուով
մայրաքաղաքիս Քուռիէ լրագիրն լուր
կուտան թէ Էքսթրայի մէջ ժողովուրդը
օտք ելնելով պէն ի ձեռին տեղական կա
ռավարչին պատար գիմեր և նոր հարկե
րուն վերնալը պահանջելու • Փաշան ալ
ժողովրդեան յուզումները խաղաղութե հա
մար խոստումներ ըրել է, բայց միանգա
մայն հրաման ըրել է որ չընկալ քաղաք
ները դանուած զօրաց դուռներն Էքսթ
րա պուստրուին •

Նոյեմբեր 10 թուով գըրուած նա
մակ մ'ալ կը ծանուցանէ թէ տեղոյն
օտար աւերութեանց հիւպատոսները խա
հաւր օտուր են փաշային որ հեռադրի
միջոցաւ Ս • Պօլիս գրէ և կառավարու
թեան կամքը խնդրէ • Բ • Գուռն ալ
հեռագրով հրաման գրել է որ նոր տուր
քերը դադրեն •

Եյս լուրին վրայ ժողովուրդը հան
գարտել և շուկաները դարձեալ բաց
ուել են •

— Արուսայէն նոյեմբեր 9 թուով
գըրուած նամակ մը լուր կուտայ թէ Ե
նատուրուի գաւառաց կայսերական քննիչ
Ս • Սեմ • Եհմեմ Ս • Էֆէր Էֆէնտիս քա
նի մը շարաթէ ի վեր հան հասնելով թէ
դատաստանական և թէ՛ առեւտրական գոր
ծոց քննութեանց համար զատ զատ ժո
ղովներ կաղմեր է • և տեսնելով որ Արու
սայի մէջ մինչեւ յայսօր հեռագրական թել
հաստատուած չէ, անմիջապէս պէտք եւ
զած գործիքներն ու գործակալները Ս •
Պօլիսէն բերել տալով, Խզիմիս հեռա
գրութիւնն նոր թել մը յիշելու հրաման
ըրել է •

Եսկէյ զատ Ս • Սեմ • Քննիչը նկա
տելով որ սրբապետայնէն Արուսայի մէջ
ըլլալով անոնց դարչահատութիւնը հա
սարկաց առողջութեանը վնաս կը պատ
ճառէ, և երկաթագործներուն խանութ
ներն ալ փայտաշէն ըլլալով քաղաքին մէջ
միշտ հրկիզութեան առիթ կրնան ըլլալ,
հրաման ըրել է որ այս երկու արհեստ
ներուն համար քաղաքէն դուրս յատուկ
շուկայ մը շինուի որպէս զի թէ՛ հասա
րակաց առողջութիւնը և թէ՛ ստաց
ուածքին անվտանգ մնան •

— Եւրոպացի վիճակագիր մը քննու
թիւն ընելով գտել է որ Բեղրապուրիէն
զատ Եւրոպայի ուրիշ ամեն քաղաքնե
րէն աւելի Ս • Եննայի մէջ շատ մաս կը
պատահի • ըստ որում տարին Փարիզի
մէջ հազարէն 24 հոգի կը մեռնի, Պեռ
լինի և Զամպուրի մէջ 36 հոգի, Մոս
կուայի մէջ 38 հոգի, Թուրքիի մէջ 26
հոգի, Լոնդոնի մէջ 23 հոգի, Իսկ Ս • Ե
ննայի մէջ ամեն տարի 1000էն 40 հոգի •

Պօլիս 30 հոկտեմբեր 1863

Մեծարդոյ խմբագիր Մասիս լրագ
րոյ •

«Լոնդոն 20ին հրատարակեալ Գործ
նական երկրադործութիւն անուամբ լոա
գըրոյն մէջ հետաքրքրական յօդուած մը
կայ, որուն վրայ կը փութամ հետեւեալ
համառօտ տեղեկութիւնն առ ձեզ հա
ղարկել որ իմէ արժան դատեք, շնորհ

ընդեր ի լոյս ընծայել յօգուտ հասարակութեան:

Յաղագս կամաւոր ընդունելութեան անամնոց այս կամայն սեռին:

Ահաւասիկ խնդիր մը որ մինչև հիմա ոչ քիչ հակաճառութեանց և հեղեղանալու անհատական ժողովներու անդին տուաւ: Բայց կը պարտաւորեմ խոստովանելու որ ձեռքս խիստ երևելի յիշատակագիր մ'ունիմ, անուանեալ՝ Յիշատակարան յարգաւորութեան, անամնոց և մարդկային սեռերուն արտադրութեան օրինաց: Այս յիշատակագիրը բոլորովին ծանրաբարոյ և հաւատարմութեան արժանի մարդ մըն է: Պ. Թիւրքիէն դասաւոր յիշեցնելու ակադեմիան ձեռնարանին: Այս տետրակը տարւեցաւ, բայց սակաւաթիւ օրինակ և չձախուր:

Իւր ընթերցումը մարդուս ոգւոյն վրայ ստորոգ ազդեցութիւն մը կընէ:

Հելլենայի, Պոնտի օրէնքին համեմատ բուսոց վրայ ըրած դիտողութեան մեկնելով, ըստ որում բուսոց արու դուր ծառային արտադրութիւնն աւելի կատարեալ աճման մ'արդիւնքն եղող, աւելի ընդունալ հասունութեան մ'առաջ կուգայ, մեկնելով նաև առիւնց և սերմնափակաց հիմնական նոյնութեան, որն որ ամեն անկախութեան ընդունեալ է, որոնք Ուոլֆի, իօթի, Եր Պանտոյի և Պրուէի հետ առնչեան ու սերմնափակեան իրեն փոփոխեալ տերեւ կընդունին, մտածել է որ, բնութիւնը որուն օրէնքներն ընդհանուր են, անամնոց համար ալ պէտք է որ միևնոյն կերպով դործէր: Հետեւաբար, ձուռածին անամնոց մը ձուռեուն մէջ, դոր օրինակ, վերջին աճմանց ձուռեան արու կենդանի տալու էին: Արդէն չիւղեր դիտել էր որ երբ մեղրունեուն բերքը նաւորութիւնը կանուկ տեղի ունի, ան կէ եզեր առաջ կուգան, իսկ անորան զուգաւորութիւնը միշտ արունքն կուսան: Հետեւութիւններէ հետեւութիւններու դառով, Պ. Թիւրքիէն հասեր է ընդունելու որ, «անբերքաւորեալ ձուռն եղ ձուռն է իւր փոքրուն և արգանդին մէջ իջնալուն առաջին շրջանին մէջ, և արու ձուռն երկրորդ շրջանին մէջ: Սեռը ձուռն բերքը նաւորութեան բուսած ժամանակին ունեցած հասունութեան կախեալ է: Ասիկայ բոլոր եզ կենդանեաց համար ճշմարիտ է: Տափման սկիզբն եղած բերքնաւ:

Եւրոպայի և Եգիպտոսի իսկ առիւնքն վերջն եղած բերքնաւորութիւնն արուներ: Պանտոյ համար, ձուռն արգանդին մէջ իջնալուն իրենց ամսական օրէնքին վերջէն ետքը 10 կամ 12 օր աւելով, դիւրաւ կը հաջորդուի ինչ դործնականութիւն կրնայ ունենալ Պ. Թիւրքիէն այս զիտը:

Ահաւասիկ Պ. Թիւրքիէն առած դործնական հրահանգները, կոփային տեսակին մէջ կամաւոր կերպով այս կամ այն սեռէն անատուններն ընդունելու համար:

1. Յաւաճողոյն պէտք է դիտել փորձի համար որոշեալ կովուն ջեռման բնութեան, տեսակը, նշաններն և աւելորութիւնը:

2. Մեն բան քիչ մը տարբերէ ըստ անհատից: յայտնի է զոր օրինակ, որ ջեռման ժամանակին տեղութիւնը 24 էն 48 ժամ, երբեմն ևս առաւել, կը փոփոխի մէկ կողմէ միւսի մը համար:

3. Երբ փորձիչը լաւ կը ճանչնայ, ըստ վերոյիշեալ կէտին, այն անհատն ուրուն վրայ կուգէ փորձել, պէտք է որ հեռեալ կերպով դործէ:

4. Երբ մ'ընդունելու համար, պէտք է զուգաւորել ջեռման առաջին նշաններուն:

5. Յուր մ'ընդունելու համար, պէտք է զուգաւորել ջեռման ժամանակին վերջը:

6. Փորձաւորութեան պէտք է ի բաց հանել այն անատուններն որոնց վրայ ջեռման նշաններն անորոշ կամ անստորոշ են: ինչպէս որ այս բանն կը տեսնուի շատ մը դէպքերու և ներք փակեալ անհատից վրայ: Աւելի լաւ է արդար օգի մէջ ապրող անատուններն ընտրել: Պէտք է միշտ աւելի քաջաւորել անհատներ, որոնք բոլորովին տեսակներն բնական վիճակին մէջ ըլլան:

7. Այս գիւտին վրայ շատ մը փորձեր եղած են, որոնք յոյզ կուտան որ, վերի պայմանները լաւ լեզնելով, փորձիչ մը կրնայ ընդունիլ իսկոյն, «առանց խոր խափման, բոլոր սպասուած արդիւնքները»:

Գիւրաւ կը հաջորդուի Պ. Թիւրքիէն յոյզ առած օրէնքէն քաղուելի բոլոր օգուտներն, անատան անհատական դործաւորութեանց մէջ: Այն երկիրներուն մէջ ուր կաթը զլիսուոր բերքն է, խիստ կարեւոր է երկնքներն ընդունելու, իսկ հոն

ուր աշխատութեան անատուններն պէտք են, զլիսուորապէս արունքն ընդունելու է: միևնոյն կերպով կրնայ խօսուիլ որ և ինչ կենդանեաց նկատմամբ: Այս կարծիքը փորձութիւնները պէտք է որ վերջ արդարացուցանեն այս յօդուածն ի լոյս ընծայելու համար: * * *

ԾԱՆՈՒՅՄՈՒՆԵՐ

ԱՐՔԻՆ ԱՆՄՏՈՒՄ

Յ Է Ն Ը Տ Ե Յ Ա Ռ Ի Ր

Ամառականութեան մէջ կարգաւորեալ կերպով և Տաճկաստանի առեւտրական կանոնաց համեմատ հաշուետու մար բանեւոր հանր հայ տառերով և տաճկերէն լեզուաւ յորինեալ տաճարագիտութեան մը առաջին հատորն է հեղինակութեամբ Արարիկի գրագիր մեծարգոյ Գրիգոր արայի Մկրտիչեան:

Քաջայայտ եղբ որ վաճառականութեամբ զբաղեալ ազգայնոց, մանաւանդ հայերէն լեզուին համար չեղունեուն խիստ պիտանի և օգտակար դործ մը ըլլալով, արժանաւոր ընդունելութիւն կը դնէ, որով արդոյ հեղինակն ալ կը քաջալերի մնացած երկու հատորներն ալ ժամ առ ժամ հրատարակելու:

Կր ծախուի Խալիկ Արիւս խանը Մուսայրեան Յոսանէտ արային վաճառատունը: Իսկ Կ. Պոլսի Մեքենայի Պ. Յ. Մարգարեանի գրատունը: Գինն առաջին հատորին 20 դրուռէ:

Գատը դիւղ և կղզիները շողենաւուց կանոնաւոր երթևեկութիւն մը հաստատուելու համար անցեալները Հիւրէթի խալիկի բաժնիներուն վրայ նորէն հաղորդութիւն աւելցնելու որոշում եղաւ: Բայց վերջէն ստուգուելով որ նոյն հաղորդութիւնը հարկերի ալ իջնայնէ՝ դարձեալ որոշեալ նորատակին կրնայ ծառայել, ուստի այս վերջին որոշման համեմատ միայն երեք հարկեր բաժին աւելեալ հարկ ըլլալով, այս հաշուով Հիւրէթի խալիկէն հինգ բաժին ունեցողները կը հարկադրին այս երեք հարկեր բաժինն ալ նոր բաժին մը դնելու:

Առաւի Հիւրէթի խալիկի բաժանորդներուն կը ծանուցուի, որ հնուց հինգ

բաժին ունեցողներն առեւտրական գործոց պատճառաւ Ա. Էդիէն երթան, և իրենց բաժանորդագիրը յուցենելով՝ ամեն մէկ հինգ բաժին վրայ նոր բաժին մ'ալ գրուին 3000 դրուռէ հատուցանելով:

ՌՕՊ ԱՇԽԷՐԹԻՈՒ

Տօքթէօն Պալօ Լաֆէթէօն գաղղիացի բժշկին հնարած բուսական շուռուպը արեւնը մաքրելու յատկութիւն ունեցող շուռուպներուն ամենէն գերազանցն է, և Գաղղիոյ, Պէլճիքի եւ Ռուսիոյ մէջ միակ առ կը գործածուի տեղութեան հրամանաւ: Մօրիմա ձկան լերդին (գարածիլէր) եղին (պալլը եղալ) Սօրբիլի համար գործածված շուռուպին, ստիպանային, նոյնպէս և իտալի, ռուսիոյ եւ անգլիոյ (ճիլա) շինված բոլոր դեղերուն գործը կը տեսնէ: Մարտողութիւնը դիւրին հոտը եւ համը անորոշելի է: Ամեն երկրի բժշկներն այս շուռուպը կը պատուիրեն մօրիլ հիւանդութիւններու, որքանի (ժէմիլէ), խոյլ (սըրաւա), քոստուութեան, պալարի (չիպան), ծննդաբերութեան եւ երիտասարդական փափախութեան պատճառաւ հիւանդութիւններու, կաթնաձի, յօգուածացաւի, դօսութեան, հիւժովեան, սեւամաղձութեան եւ զլիսուորապէս տարախոխի անխտու դէմ:

Այս շուռուպը կը ծախեն Կ. Պոլսի Տէլա Մուսայր, Մաթէօ, Երթէր, Վէլիճ դեմաւառներն եւ Ոթմի, Քալէյա եւ Սինապեան դեղագործները: — Խալիկի Իքառու եղբարք: — Ալէքսանդրիա՝ Կալէթիլէ, Պէլլաթի, Բէնիլի: — Գահիրէ՝ Թիւրքի: — Աթէնք՝ Վասիլիօ: — Օսէսա՝ Քօքլէ: — Սալոնիկ: — Պուլքէ՝ Սթէֆ, Հօնիկ: — Եւալ: — Լօքման: — Խալիկի Արիւս-Անճէլօ: — Վիլհէմա՝ Վիլհէլմ, Մօլ:

Գինն է, մէկ շէշ 16 ֆրանք: Կէս շէշ 8 ֆրանք:

Փարիզի մէջ այս շուռուպին ընդհանուր միջերանոցն է՝ Ռիւ Ռիշէ, Թիւ 12 Տօքթոր Ժիրօստ ալ Սէն-ժէրմէն բժշկին սենեակը:

ՄՈՐԹԻ ՀԻՄՆԵՐԹԻՒՆԵՐ

Հնդկաստանի եւ Գաղղիոյ մէջ ամենէն երեւելի բժշկաց ըրած փորձերով հաստատուած է որ Դ. Էդիէն բժշկին գտած խոռօքթիլ Աղաթիլ քաղցրահամ և շերտաւոր օգտակարագոյն դեղերն ամենատեսակ որքաններուն (ժէմիլէ) եւ ուրիշ մօրիլ հիւանդութիւններու խոյլ (սըրաւա) եւ հնացեալ յօդացուներու:

Կը գտնուի Բէրլինի մեծ փողոցը Թեքլիէի վարի կողմը Թիւ 485 Բիւպլիքաթէօն Ժէնէալի անօրէն Մ. Մեքէնի գրատունը:

ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ

ԴՐԱՄՈՑ ԱՐՁԱՌԹԻՒՆԸ

Կ. ՊՈԼԻՍ	ԴՐԱՄՈՑ	ԴՐԱՄՈՑ	ԴՐԱՄՈՑ	ԴՐԱՄՈՑ	ԴՐԱՄՈՑ
16 ՆՈՅՏԵՐԵՐ	9	41	42	45	44
	ԴՐԱՄՈՑ	ԴՐԱՄՈՑ	ԴՐԱՄՈՑ	ԴՐԱՄՈՑ	ԴՐԱՄՈՑ
Օսմանեան լիւրա Մէճ.	400	101	104	104	101
Փանանոց արձախ.					
Թահլ. Մուսթաֆէ	65-15	65-18	65-22	62-38	62-20
Եւհանն ճէտիտէ հին.	51-15	51-18	55-32	51-18	51-15
« « Նոր.	51-15	51-13	54-27	51-33	51-10
« « Վերջին.	54-15	54-18	54-32	51-38	51-13

Մէրկի 10 տար. սկս. առ

ԱՐՄՏԻՔ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 16 ՆՈՅՏԵՐԵՐ

Յորին Թայլան	21-25	Յորին Խանայի կապուղ	—
» Խանայի	25-24	» Վարնա	49-20
» Կալայ	20-21	» Պուրղաղ	20-21
» Բուսէյի Պալէք	19-20	» Պալէք	49-20
» Սամսոն	49-20	Եղիպտացորենի կալայի	—
» Ազոֆ կապուղ	21-22	» Խալայի	—
» Խալայի	47-19	Գարի	—

Վաճառանոցին մէջ կա ընդ ամենը 250000 դրու գործն ու գարի

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ

Գիտոր (Մաղը) սեւ	400 լիւրա	—14
Ճերմակ		—10
Դիւրին հատիկ (ճէնիլ) Էնիլի	400 լիւրա	—12
Բուրդ Գըրըմ կէս լուաց.	հօխա	—8
Ճի լուացաւած	400 լիւրա	—5-20
Տաճկաստանի	400 լիւրա	—9
Բամպակ Պարսկաստանի եւ Վրաստանի հօխ.		—24
Ասոր. Կիպրոս. Ասամա	հօխա	—26
Թիթիլէ Էնիլի Զանկըր	400 լիւրա	45-44
Վիթիս Պալլէքէ		—260
Բիթիլէ Տիբեւ Բանուած	«	21-22
Մեքլաւմ զեղին Տրապիզոն	400 լիւրա	—29
Մաւսոլու	«	—28

Սուսամ Բուսէլի	հօխայ	—5-20
Կուսաւոր հոնու (Բէթէն Թոլ) Բու	Քիւ.	56-57
Պանարմա »		—42
Ձէթ (Ձէթին եղալ) Ալվալը	հօխայ	—7
Կիլիս		—6-50
Աճառ (Սալսոն) Գանաթի		—6
Միւրիլի		—4
Բրինձ Եղիպտոս Բէշի		—5-8
Տիւնաթ		—5

ՄԵՏԱՔԱ

(ԻՓԼ.Բ)

Յիւլի 10 — և 11 — 12	—
Խոզակ Պրուսա չոր	—
Պարսկաստանի	59-40

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ

Խանիլ Բիւս և Գալիօ	400 շիւլ. լիւրա	4000 — 1150
« Մաւթիլի և Սէյլան	«	—1200
Շաքար գլ. (քէլէ) 6-10 լ. տ.	Կիւ. 400 լիւրա	
« փոշի (թօղ)	«	
« Հոյ. գլուխ	«	260
« փոշի	«	250
« Գաղղ. գլուխ	«	260
« փոշի	«	246
Սնադ (գալայ)	«	790
Պղպղ (պիլէն)	«	—6
Լեղակ (չիլի) Պէնկալա	«	
« Մարթա	«	
Որդան կարմիր (գըրըմ)	«	55
« « արծիւադոն	«	50
« « սեւակ Բ.	«	45
« « խոնու	«	40
Միւսաւոր (Նըշաւոր)	«	525
Պղպղ (Չէլիք) Թիւ 0 և 00	«	46310
Կապար (Գուրչու)	«	—520
Թիթիլ (Թէնէքէ) զոյղ մաւուկ	«	—290
Չինք տախտակ Թիւ 7-12	«	—4
Երկաթ Սնդ. ձողաձիւ (չուպուղ)	«	58-60
« Բեւեղու	«	65-63

Աս լրագիրը շաբաթ անգամ մը կիցի շաբաթ օրերը: Ով որ կուգէ կրնայ ստորագրելի, Կ. Պոլսի Զինիլի խանր լրագրոյս գրասենեակը: Իսկ դուրսերը հոգաբարձուներն են:

ԻԶՄԻՐ. Խալաւուր աղա Յ. Զարիեան. ԵԳԻՊՏՈՍ. Պօղոս Էֆէնտի Կարապետեան. ԱՆԴՐԻԱՆՈՒՊՈԼԻՍ. Մանտէի Սուրիա աղա Գալուստեան. ՏՐԱՊԵՆՈՒ. Պ. Խալաւուր Ելմասեան. ԹՈՒՍՈՒ. Դեորգ Է. Յոնանէս աղայ Աբգարեան. ԿԱՐՏ. Կարապետ սլաուեի Զարաբեան. ԱՏԱՆԱ. Նազարէր աղա Զանապեան. ՀԱԼԷՊ. Նիկողայոս աղա Տէր Մարգարեան. ՆԻՍՈՒՐԻԱՆ. Պ. Տ. Մուրատեան. ԹԵԲԵՐԱՆ. Յարութիւն աղա Պ. Զամեան. ՎԱՍ. Գրիգոր Աղա Խալաւուր. ԵՐԵՎԱՆ. Ընթերցասիրաց Թանգարան: ԱՏԱՆԱՅԱՐ. Մանտէի Յակոբ աղա Տ. Գրիգորեան. Ուրիշ քաղաքներէ ստորագրուիլ ուղղուելը՝ այս տեղեքն մեկուն հետ կրնան բողակցիլ:

Օգնական Խմբագիր	Խմբագիր-Տնօրէն
Ա. Մ. ԳԵՌԵՅԱՆ	Կ. Ս. ԻԻԹԻՅԱՆ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԱՐԱԳՐՈՅ	
Կ. ՊՈԼԻՍ ԶԵՆՈՒԼ ԻՍՆ	